

Het kwallenseizoen aan de Westkust

M.-Th. Vanhaelen

Eén week na het verschijnen van de drie kolossale gele haarkwallen te Sint-Idesbald (zie vorige pagina's) speurde ik verder naar alle gestrande kwalsoorten te Sint-Idesbald (vanaf de grens met De Panne), te Koksijde en Oostduinkerke (tot de grens met Nieuwpoort), dit is \pm 7 km kustlijn.

Zeker het vermelden waard was de vondst op 14 juni 1997 van een levende gele haarkwal. Het dier van \pm 26 cm lag ondersteboven aangespoeld naast de eerste golfbreker van Koksijde. Ze lag op het droge; je kon de kringspieren regelmatig zien samentrekken; ook een rest van een mondlob maakte uitstulpende bewegingen. Bij aanraken (niet met de blote hand uiteraard !) reageerde de kwal ook met een pulserende beweging. Op de onderzijde van dit levende dier zaten drie isopoden *Euridice affinis*.

Een gele haarkwal van 32 cm, op 13 juni gevonden te St.-Idesbald, had nog 2 lange mondlobben.

Mooi was ook het blauwe haarkwalleetje van 6 cm, bij Ster der Zee op 13 juni 1997 dat nog haar talrijke fel blauwe draadfinne tentakeltjes bezat.

En dan hadden we nog de massale stranding van *Aurelia aurita* op 14 juni 1997, tussen St.-Idesbald en Oostduinkerke, Groenendijk. Meer dan 1500 oorkwallen zijn er toen, verspreid over het ganse litoraal aangespoeld. In de vloedlijn bij St.-André waren er concentraties van $>$ 25 exemplaren per m². Over de hele kustlengte van Oostduinkerke lagen de oorkwallen het talrijkst langs de randen van de natte kellen en in de vloedlijn bij 'Twenty-one'. De grootste exemplaren hadden een diameter van 22 cm. Het viel me weer op dat de oorkwal nogal eens afwijkingen vertoont wat het aantal maaglobben (gonaden) betreft : op 13 juni te Koksijde lag er één met 6 witte gonaden op het strandhoofd in de buurt van het 'Vissersmonument' en wat verder, bij Ster der Zee, zag ik een kleiner exemplaar, dat er, met 6 lilaroze gonaden net als een bloem uitzag ! Op 14 juni te Oostduinkerke, nam ik weer 3 afwijkende individu's waar : één met 6 roze 'oortjes', één met 6 witte en zelfs één met 5 roze oortjes. De ♀ gonaden vertoonden veel kleurvariaties : lichtroze, lila, paarsblauw tot bordeaux-

rood! Op één onverse oorkwal zaten 3 kwalvlooien, *Hyperia galba*. Tenslotte zag ik op 16 juni bij het Schipgat ook één *Aurelia aurita* met slechts 2 witte oortjes !

Vanaf 16 juni draaide de wind van ZW naar NW en meteen was het gedaan met de verse kwalwenstrandingen. Zo lagen er op 28 juni te Koksijde nog slechts een tiental oorkwallen, allen in ontbinding; op 4 ervan vond ik kwalvlooien : op 2 *Aurelia*'s zaten elk 2 kwalvlooien, een volgende oorkwal werd door 5 kwalvlooien bezocht, terwijl ik op een vierde exemplaar niet minder dan 15 gretige, bezige kwalvlooien van verschillende grootte telde !

Ondertussen hadden, halfweg juni de reuzegrote gele haarkwallen de Midden- en Oostkust bereikt. Foto's van de reuzenexemplaren *Cyanea capillata* haalden het voorpaginanieuws in enkele kranten. (zie Uit de pers pag. 70)

Doch even snel als ze gekomen waren, zijn de gele haarkwallen ook daar weer verdwenen. Op 28 juni bijvoorbeeld, vond ik in Blankenberge geen enkele gele haarkwal en nog amper een paar uitgedroogde oorkwallen.

Gedurende de rest van deze zomer zag ik nog één eenzame gele haarkwal van 12 cm op 21 juli 1997 te Koksijde. Het sterk in ontbinding verkerende exemplaar, met slierten slijm, viel letterlijk in stukken en brokken en moet dus al geruime tijd dood geweest zijn.

Opvallend dit jaar is de afwezigheid van de kompaskwal. Behalve drie zeer vroege waarnemingen door Marc Jacobs (2 ex. Bray Dunes, 26 mei 1997 en 1 ex. Koksijde 27 mei 1997 is deze, qua tekening en kleur betoverend mooie kwal niet meer gesignaleerd tot eind augustus aan de Westkust.

Vanaf 1987 is zij nochtans elke zomer op het appèl geweest, met overrompelende invasies in augustus 1989 en vooral in juli 1995 te Koksijde, Oostduinkerke en St.-Idesbald. (Eigen waarnemingen)

Het is wel merkwaardig dat gedurende de hittegolf (6 augustus tot 24 augustus 1997) ook maar geen enkele kwal gevonden is op de stranden van Koksijde. (Vele mensen associëren immers hete zomers met de aanwezigheid van kwalwen aan de kust). Gedurende die hete periode waaide de wind steeds uit O tot NO, terwijl de kwalwenstrandingen in mei en juni 1997 plaats hadden bij Z tot ZW-wind. De opwarming van het zeewater mag dan al gunstig zijn voor een goede en snelle

ontwikkeling van de kwalen, blijkbaar hebben stromingen en langdurige overheersende windrichting toch het laatste woord bij het al dan niet stranden van deze dieren op bepaalde kustgedeelten. Voorts zullen er zeker nog tal van factoren meespelen waardoor er bij de verschillende soorten op andere jaren invasies plaatsgrijpen. (zie tabel)

De tabel heb ik afgeleid van mijn persoonlijke jaaroverzichten (dus betreffen de aantallen slechts de vondsten van 1 persoon). Aangezien niet alle bij ons voorkomende kwalsoorten even algemeen zijn, nam ik volgende normen voor 'goed kwaljaar' : oorkwal : > 1000 ex. per seizoen; blauwe haarkwal : > 500 ex; gele haarkwal : > 500 ex. (uitzondering : 1997 : < 100 ex., maar reuzegrote, verse, zelfs levende exemplaren); kompaskwal : > 500 ex. en tenslotte zeepaddestoel > 1000 ex.

P.S. Daar de gele haarkwal een niet alledaagse gast is op onze stranden zou ik graag alle voorradige waarnemingen van deze soort in juni 1997 op de ganse Belgische kust bundelen. Uiteraard zijn de (opgemeten of geschatte) afmetingen en de toestand (vers dood of levend) erg belangrijk ! Dank bij voorbaat !

Tabel 1: Goede kwaljaren : Westkust

	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97
<i>Aurelia aurita</i> oorkwal			■			■					■
<i>Cyanea lamarckii</i> blauwe haarkwal				■	■					■	■
<i>Cyanea capillata</i> gele haarkwal	■	■	■								■
<i>Chrysaora hyoscella</i> kompaskwal			■						■		
<i>Rhizostoma octopus</i> zeepaddestoel	■		■	■						■	?

? → nog geen gegevens; we wachten de herfst af. De eerste zeepaddestoel is ondertussen gesignaleerd op het Belgische strand op 8 september 1997 te Oostduinkerke.

**Lindegaarde 3
1830 Machelen**